

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 369

Przemiany strukturalne i koniunkturalne na światowych rynkach

Tom 2

Redaktorzy naukowi

Jan Rymarczyk

Małgorzata Domiter

Wawrzyniec Michalczyk

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2014

Redakcja wydawnicza: Elżbieta Kozuchowska, Barbara Majewska
Redakcja techniczna i korekta: Barbara Łopusiewicz
Łamanie: Małgorzata Czupryńska
Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:
www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,
w Dolnośląskiej Bibliotece Cyfrowej www.dbc.wroc.pl,
The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,
a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon
http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania
znajdują się na stronie internetowej Wydawnictwa
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2014

ISSN 1899-3192
ISBN 978-83-7695-478-3 (całość)
ISBN 978-83-7695-455-4 (tom 2)

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk i oprawa:
EXPOL, P. Rybiński, J. Dąbek, sp.j.
ul. Brzeska 4, 87-800 Włocławek

Spis treści

Michał Nowicki: Global governance w obszarze handlu międzynarodowego – rola WTO	9
Marcin Nowik: Strukturalne przemiany w obszarze indyjskiej pomocy gospodarczej na rzecz Nepalu	21
Witold Nowiński: Analiza przejęć ponadgranicznych realizowanych przez polskie przedsiębiorstwa.....	33
Alina Nychyk: The necessity of global governance in the contemporary rapidly changing world	43
Anna Odrobina: Strukturalne problemy działalności badawczo-rozwojowej w Polsce	52
Sławomir Pastuszka: Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Polsce Wschodniej w latach 2005–2012	63
Bożena Pera: Międzynarodowy handel towarami zaawansowanymi technologicznie krajów „wschodniego rozszerzenia” Unii Europejskiej w latach 2007–2012	73
Agnieszka Piasecka-Głuszak: Lean management w polskich przedsiębiorstwach przy wykorzystaniu wybranych narzędzi rozwiązywania problemów – wyniki badań.....	88
Tadeusz Pindór: Przekształcenia międzynarodowych rynków miedzi w latach 1980–2012.....	104
Eugeniusz M. Pluciński: Integracyjny megaprojekt UE – USA (...NAFTA?) z perspektywy polskiego eksportu i importu oraz modelu międzynarodowego podziału pracy	114
Łukasz Puślecki, Michał Staszaków: Alianse otwartych innowacji jako nowa forma współpracy firm biofarmaceutycznych	130
Zdzisław W. Puślecki: Innowacje produktowe i procesowe we wzroście konkurencyjności globalnej Unii Europejskiej.....	140
Jan Rymarczyk: Globalizacja KGHM Polska Miedź SA.....	150
Jerzy Rymarczyk: Antykryzysowe działania w strefie euro – kierunki reform systemu instytucjonalnego.....	165
Anna Skoczyła: Polskie i brytyjskie innowacyjne klastry na drodze kreowania konkurencyjności regionu.....	176
Joanna Skrzydłowska: Wkład przemysłu kreatywnego i kultury w przemiany strukturalne w gospodarce Unii Europejskiej.....	184
Joanna Skrzypczyńska: „Pakiet z Bali” a perspektywa zakończenia Rundy z Doha WTO	195

Justyna Szymańska: Regulacje prawne w Europie i w Stanach Zjednoczonych po globalnym kryzysie finansowym 2007–2009	203
Barbara Szymoniuk: Polityka klastrowa – dobrodziejstwo czy przekleństwo dla polskich klastrów?	212
Jowita Świerczyńska: Bezpieczeństwo i ochrona rynku jako priorytetowy obszar działania europejskiej służby celnej	222
Maciej Walkowski: Czy optymalizacja podatkowa może być szkodliwa? Rozważania na temat skutków funkcjonowania centrów usług finansowych typu offshore (OFC), czyli tzw. rajów podatkowych	233
Marta Wincewicz-Bosy: Międzynarodowy obrót koźmi w latach 1961–2011	249
Katarzyna Witczyńska: Znaczenie centrów logistycznych w rozwoju regionalnym	262
Marek Wróblewski: Regionalne centra obsługi eksporterów – nowy wymiar wsparcia polskiego eksportu?	276
Waldemar Zadworny: Ocena efektywności technicznej przedsiębiorstw województwa podkarpackiego metodą granicznej analizy danych	287
Wojciech Zysk: Działalność eksportowa spółek z udziałem zagranicznym w Polsce w latach 2004–2012	295
Katarzyna Żukrowska: Zmiany we współczesnej gospodarce: przejawy, kierunek i przyczyny	305
Anna Żyła: Współpraca regionalna w ramach ASEAN przed i po 2015 r. – cele, strategie i wyzwania	321

Summaries

Michał Nowicki: Global governance in the area of international trade – role of the WTO	20
Marcin Nowik: Structural changes in the field of India’s economic aid for Nepal	32
Witold Nowiński: Cross-border acquisitions carried out by Polish companies	42
Alina Nychyk: Konieczność globalnego zarządzania we współczesnym szybko zmieniającym się świecie	51
Anna Odrobina: The structural problems of the research and development activity in Poland	62
Sławomir Pastuszka: Foreign direct investment in Eastern Poland in the period of 2005–2012	72
Bożena Pera: International trade of high-tech products of European Union Eastern Enlargement countries in 2007–2012	87
Agnieszka Piasecka-Głuszak: Lean management in Polish companies using selected tools of problem solving – research results	103

Tadeusz Pindór: Changes of international copper markets over the period 1980–2012	113
Eugeniusz M. Pluciński: Transatlantic Trade and Investment Partnership (TTIP) between EU and US from a view of Polish exports and imports as well as pattern of international division of labour	129
Łukasz Puślecki, Michał Staszków: Open innovation alliances as a new form of cooperation of biopharmaceutical companies	139
Zdzisław W. Puślecki: Product and process innovation in the global competitiveness increase of the European Union	149
Jan Rymarczyk: Globalization of KGHM Polska Miedź S.A.	164
Jerzy Rymarczyk: Anti-crisis actions in the euro zone – directions of institutional system reforms	175
Anna Skoczyła: The role of Polish and British innovation clusters in creating competitiveness of the region	183
Joanna Skrzydłowska: The contribution of the cultural and creative industries in structural changes in the economy of the European Union	194
Joanna Skrzypczyńska: The WTO “Bali Package” vs. a perspective of the conclusion of the Doha Round	202
Justyna Szymańska: Legal regulations in Europe and in the United States after the global financial crisis of 2007–2009	211
Barbara Szymoniuk: Cluster policy – benefit or a curse for Polish clusters?	221
Jowita Świerczyńska: The security and protection of the market as a priority action area of the European customs service	231
Maciej Walkowski: Can tax optimization be harmful? Deliberations on the effects of Offshore Financial Centers (OFC), or so-called tax heavens	248
Marta Wincewicz-Bosy: International trade in horses in the years 1961–2011	260
Katarzyna Witczyńska: Importance of logistics centers in regional development	275
Marek Wróblewski: Regional Export Promotion Agencies – a new dimension of Polish export support?	286
Waldemar Zadworny: Assessment of technical effectiveness of companies in Podkarpackie Voivodeship with borderline data analysis method	294
Wojciech Zysk: The export activity of entities with foreign capital in Poland in the years 2004–2012	304
Katarzyna Żukrowska: Changes in contemporary world economy: occurrences, directions and causes	319
Anna Żyła: Regional cooperation in the ASEAN before and after 2015 – goals, strategies and challenges	332

Anna Żyła

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

e-mail: ania.az@gmail.com

WSPÓLPRACA REGIONALNA W RAMACH ASEAN PRZED I PO 2015 R. – CELE, STRATEGIE I WYZWANIA

Streszczenie: Celem artykułu jest przedstawienie ASEAN jako dynamicznie rozwijającego się ugrupowania integracyjnego. Punktem zwrotnym w jego historii był kryzys azjatycki 1997–1998. Po nim nastąpiła istotna zmiana w podejściu do współpracy regionalnej – zwrot ku nowemu regionalizmowi azjatyckiemu. Opiera się on głównie na systemie bilateralnych i multilateralnych powiązań handlowych oraz na realizacji przyjętej strategii działania przy wykorzystaniu indywidualnie dopasowanych procedur. Najważniejszym obecnie celem ASEAN jest stworzenie do 2015 r. Wspólnoty opartej na trzech filarach: ekonomicznym, politycznym i bezpieczeństwa oraz społeczno-kulturowym. Biorąc pod uwagę stopień realizacji przyjętych założeń, można przypuszczać, że projekt zakończy się powodzeniem. Tym samym członkowie Stowarzyszenia już rozpoczęli rozważania nad kierunkiem współpracy po 2015 r. Ich rzeczywistym wymiarem jest Plan Współpracy na lata 2015–2022, zakładający wdrożenie wizji „Wspólnoty ASEAN w Globalnej Wspólnocie Narodów”.

Słowa kluczowe: kryzys azjatycki, Wspólnota ASEAN, integracja, współpraca gospodarcza.

DOI: 10.15611/pn.2014.369.2.28

1. Wstęp

W momencie tworzenia ASEAN w 1967 r. głównym celem przywódców krajów założycielskich było promowanie idei pokoju i bezpieczeństwa w regionie. Z biegiem czasu Stowarzyszenie stało się jednak również bardzo skutecznym narzędziem współpracy o charakterze m.in. politycznym i gospodarczym. Potwierdzeniem tego faktu jest szybko dokonujący się rozwój gospodarczy i postęp cywilizacyjny krajów członkowskich. Należy zauważyć, że jeszcze w XX w. do ASEAN przystąpiło pięciu nowych członków, a dziś większość państw stowarzyszonych zaliczana jest do grona „azjatyckich tygrysów”. Punktem zwrotnym w dotychczasowej historii ASEAN był kryzys finansowy, jaki miał miejsce w Azji w latach 1997–1998. Obnażył on problemy społeczne wewnątrz Stowarzyszenia oraz zmienił znacząco podejście do

dalszej integracji regionalnej, szczególnie w wymiarze gospodarczym. Okres ten uznaje się za przejście od tzw. tradycyjnego regionalizmu do nowego regionalizmu azjatyckiego, czyli przejście od współpracy opartej na układach i instytucjach międzynarodowych do ścisłej współpracy z regionalnymi sąsiadami w ramach rozbudowującej się sieci bilateralnych i multilateralnych porozumień handlowych.

Pomimo że kryzys azjatycki ukazał wiele niedoskonałości i problemów wewnątrz ugrupowania, nie zaprzestało ono swojego funkcjonowania. Podjęto natomiast działania mające na celu poprawę obecnych procedur, a najważniejszym celem, mającym zapobiec wystąpieniu w przyszłości podobnej destabilizacji gospodarczej i politycznej, stało się stworzenie do 2015 r. Wspólnoty ASEAN. W związku ze zbliżającym się terminem zakończenia realizacji przyjętych założeń w niniejszym artykule autorka podjęła próbę oceny poziomu ich wykonania oraz wskazała kierunki i wyzwania, jakie stoją przed członkami Stowarzyszenia w przyszłości. Przyjęła hipotezę, zgodnie z którą: kierunek rozwoju ASEAN od czasu kryzysu azjatyckiego w latach 1997/1998 prowadzi do zacieśnienia współpracy krajów członkowskich i zwiększenia znaczenia ugrupowania w gospodarce światowej. Podjęty w artykule problem naukowy zdecydował o wyborze metody badawczej – analizy opisowej opartej na wykorzystaniu literatury przedmiotu.

2. Współpraca w ramach ASEAN po kryzysie azjatyckim 1997/1998 – nowy regionalizm azjatycki

Główną wizją towarzyszącą tworzeniu ASEAN było zrzeszenie dziesięciu krajów regionu i mimo że do „ojców założycieli” zalicza się jedynie pięć państw: Singapur, Malezję, Indonezję, Filipiny i Tajlandię, to z upływem lat idea ta była konsekwentnie realizowana. W 1984 r. do ASEAN dołączył sułtanat Brunei, w 1995 – Wietnam, w 1997 Laos i Birma (Myanmar), a w 1999 Kambodża. Początkowy lęk, jaki towarzyszył przystąpieniu do ASEAN kolejnych członków, wynikał przede wszystkim z obawy przed próbą ingerencji krajów zachodnich (które ciągle próbowały utrzymać swoje wpływy na kontynencie azjatyckim) w proces kształtowania stosunków międzynarodowych w Azji Południowo-Wschodniej, a także z obaw wywołanych otwarciem się gospodarek na zagraniczne wpływy. Ponadto zrzeszenie wszystkich gospodarek napotkało wiele problemów, począwszy od różnic w systemach gospodarczych wypracowanych przez dotychczasowych i nowych członków, a kończąc na ogromnych dysproporcjach w rozwoju gospodarczym pomiędzy poszczególnymi krajami (największe różnice widoczne były i są do dziś pomiędzy tzw. krajami ASEAN-6 i krajami ASEAN-4, czyli pomiędzy pięcioma krajami założycielskimi i Brunei a pozostałymi czterema gospodarkami). Kraje ASEAN-4 charakteryzował silny wpływ władzy państwowej oraz niewystarczające przystosowanie do pełnej liberalizacji wymiany handlowej i współpracy w ramach światowego systemu gospodarczego. Od pozostałych członków wymagało to dostosowania planów i strate-

gii ich realizacji do możliwości znacznie słabiej rozwiniętych gospodarek¹. Jeszcze większą niestabilność gospodarczą, polityczną i społeczną wprowadził kryzys azjatycki, który bezpośrednio lub pośrednio dotknął wszystkie kraje regionu.

Wyciągając wnioski z kryzysu gospodarczego, przedstawiciele krajów członkowskich jako główny cel postawili sobie wzmocnienie współpracy zarówno w ramach ASEAN, jak i w ramach całej Azji Wschodniej. Kryzys stał się tym samym bodźcem do zmniejszenia uzależnienia krajów azjatyckich od zagranicznych partnerów, w tym głównie od Stanów Zjednoczonych i Europy. Jedną z najważniejszych funkcjonujących do dziś i rozwijających się inicjatyw, mających na celu zbliżenie najważniejszych gospodarek regionu, jest koncepcja ASEAN+3 (APT – *ASEAN Plus Three*). Jej pomysł zrodził się w 1997 r., a w 1999 ostatecznie przyjęła ona wymiar systematycznych, corocznych spotkań przedstawicieli krajów ASEAN oraz Chin, Japonii i Korei Południowej. Ich współpraca miała na celu przede wszystkim stabilizację stosunków i powiązań pomiędzy państwami regionu Azji Wschodniej, poprawę wizerunku, wzmocnienie pozycji i jednocześnie wzrost atrakcyjności inwestycyjnej całego regionu na arenie międzynarodowej. W wyniku kryzysu nastąpiła także zmiana sposobu współpracy gospodarczej krajów regionu, która uznana została za przejście od tradycyjnego regionalizmu azjatyckiego ku nowemu regionalizmowi. Zmiana ta widoczna była w wielu aspektach. Jednym z nich była różnica w podejściu do współpracy nastawionej dotychczas na rozbudowywanie struktury ugrupowania i realizację przyjętych procedur. Założeniem nowego regionalizmu stało się w pierwszej kolejności tworzenie strategii działania, a następnie realizacja założonych celów przy wykorzystaniu dopasowanych do niej procedur. Ponadto nowy regionalizm oparto na kooperacji wszystkich członków bez konieczności podporządkowywania się jednym władz i członków innym – bez zbędnej hierarchizacji. Charakterystyka nowego regionalizmu wskazuje ponadto na elastyczność i otwartość granic. Dotychczas granice ugrupowania wytyczane były na podstawie położenia geograficznego, teraz kształt relacji pomiędzy członkami jest pochodną chęci do realizacji wspólnych przedsięwzięć. W związku z tym możliwość realizacji procesu integracji w nowym regionalizmie zapewnić mają wspólne wizje, cele i polityki, nie zaś rządy i instytucje wspólnotowe. Relacje pomiędzy członkami ugrupowania oparte są więc na zasadzie zaufania, a jego sukces zależy od tworzenia i wykorzystywania nowych powiązań, gdyż to one dają nowe możliwości i nową energię².

Pierwszym krokiem związanym z koniecznością dokonania zmian w strukturze ASEAN i sposobie jego funkcjonowania było stworzenie w 1997 r. *Wizji ASEAN 2020 (ASEAN Vision 2020)* pt. „Partnerstwo w Dynamicznym Rozwoju”. Dokument ten stał się jedną z podstawowych przesłanek do budowy silnej społeczności

¹ S.S.C. Tay, J.P. Estanislao, H. Soesastro (eds.), *Reinventing ASEAN*, Institute of Southeast Asian Studies, Singapur 2001, s. 38.

² E. Oziewicz, *Nowy regionalizm azjatycki ze szczególnym uwzględnieniem ASEAN+3*, [w:] *Azja – Pacyfik. Społeczeństwo, Polityka, Gospodarka*, tom XIII, Wyd. Adam Marszałek, Toruń 2010, s. 112–113.

ASEAN przy wykorzystaniu kompleksowych systemów i sposobów współpracy gospodarczej oraz społecznej. W 2003 r. postanowiono ostatecznie o rozszerzeniu założeń przyjętych w niniejszym dokumencie i utworzeniu do roku 2020 Wspólnoty ASEAN opartej na trzech filarach: ekonomicznym, społeczno-kulturowym oraz politycznym i dotyczącym kwestii bezpieczeństwa (w wyniku późniejszych rozważań ostatecznie czas jej realizacji skrócono do roku 2015). Kolejną przesłanką zmiany sposobu funkcjonowania ASEAN oraz zmiany sposobu rozwoju gospodarczego jego członków stał się coraz bardziej zauważalny wzrost znaczenia krajów rozwijających się w globalnej gospodarce. Mogło to być z jednej strony szansą dla słabiej rozwiniętych krajów regionu, z drugiej zaś stanowiło zagrożenie dla dalszego dynamicznego rozwoju państw opierających swój rozwój na realizacji silnej polityki proeksportowej (większość krajów ASEAN) ze względu na groźbę eskalacji nastrojów protekcyjnych³. Istotnym faktem stało się także przystąpienie Chin do WTO w 2001 r. Wpłynęło to na wzrost zagrożenia gospodarek regionu związanego z przejściem przez Chiny znacznej ilości bezpośrednich inwestycji zagranicznych i tym samym nowych miejsc pracy. Wobec wszystkich wymienionych problemów, przywódcy krajów azjatyckich zdali sobie sprawę z korzyści płynących z integracji regionalnej, w związku z czym doszło do zwrotu w kierunku coraz większego jej zacieśniania. Zaczęło się tym samym dynamiczne poszukiwanie partnerów handlowych wśród innych krajów azjatyckich, co pozytywnie wpłynęło na wzrost przepływów kapitału oraz lokowanie bezpośrednich inwestycji zagranicznych wewnątrz regionu. Doprowadziło to także do zawierania kolejnych bilateralnych i multilateralnych porozumień handlowych na niemal masową skalę – część z nich nawet o charakterze stref wolnego handlu. Pierwsze tego typu porozumienie podpisały w 2002 r. Japonia i Singapur, pierwsza zaś strefa wolnego handlu (z wyłączeniem strefy wolnego handlu ASEAN) została utworzona pomiędzy ASEAN a Chinami (dokument, zgodnie z którym ustanowiono realizację strefy do 2010 r. – dla krajów ASEAN-6 i do 2015 r. – dla krajów ASEAN-4, podpisano w listopadzie 2002 r.)⁴. Zgodnie z danymi publikowanymi przez ADB (*Asian Development Bank*) do marca 2014 r. podpisanych i wdrożonych zostało 113 porozumień FTA (*Free Trade Agreements*), podpisanych, ale jeszcze nie wdrożonych – 22 porozumienia, w trakcie negocjacji znajdują się 62 porozumienia, 13 jest na etapie podpisanych umów ramowych, a aż 51 jest w trakcie analizy⁵. Ciągłe rozbudowująca się sieć powiązań i regulacji nazwana została „wazą ze spaghetti”. Warto zauważyć, że niewątpliwy – znaczny

³ G. Bochen, *Stowarzyszenie Narodów Azji Południowo-Wschodniej w pierwszej dekadzie XXI wieku. Zwrot ku nowemu regionalizmowi azjatyckiemu*, [w:] *Oblicza polityki azjatyckiej. Szanse i bariery*, red. J. Marszałek-Kawa, Wyd. Adam Marszałek, Toruń 2013, s. 28–32.

⁴ N.Y. Bernardino, *The ASEAN-China Free Trade Area: Issues and Prospects*, Asia-Pacific Network on Food Sovereignty Regional Workshop Papers, Manila, 6-9 November 2004, s. 2, www.twn-side.org.sg/title2/FTAs/General/ASEAN-China_FTA_N.Bernardino.pdf (16.03.2014).

⁵ *Free Trade Agreements*, Asia Regional Integration Center, Asian Development Bank, <http://aric.adb.org/fta-all> (16.03.2014).

wpływ na wzrost ilości porozumień handlowych w krajach azjatyckich ma proces fragmentaryzacji produkcji i tworzenie międzynarodowych łańcuchów produkcyjnych, dzięki którym procesy produkcyjne podzielone są na kilka etapów zlokalizowanych w różnych krajach przy uwzględnieniu przewag komparatywnych każdego z nich. Ze względu na duże zróżnicowanie poziomu rozwoju gospodarczego krajów zrzeszonych w ASEAN, a co za tym idzie dostępność zróżnicowanych czynników lokalizacyjnych (dobre położenie geograficzne, dostępność kapitału, różnorodna siła robocza itd.), ASEAN jako region uznaje się za atrakcyjne miejsce do tworzenia międzynarodowych sieci produkcyjnych.

Należy podkreślić, że większe skupienie się krajów azjatyckich na rozwoju integracji regionalnej nie oznacza całkowitego zamknięcia się na współpracę w warunkach globalnych. Na uwagę zasługuje m.in. rozwój stosunków międzynarodowych i tworzenie przez ASEAN międzynarodowego dialogu z krajami europejskimi w formie ASEM (*Asia-Europe Meeting*). Inicjatywa została ustanowiona w 1996 r. na szczycie siedmiu wówczas krajów członkowskich ASEAN oraz piętnastu członków Unii Europejskiej. Obecnie w ramach niniejszej inicjatywy zrzeszonych jest 51 krajów członkowskich⁶, ich spotkania odbywają się co najmniej raz na dwa lata. Ideą ASEM jest wsparcie w zakresie prowadzenia rozmów i negocjacji oraz wzmocnienie współpracy pomiędzy obydwoma regionami. Pełni zatem funkcję komplementarną dla bilateralnych i multilateralnych porozumień i relacji zawieranych pomiędzy krajami azjatyckimi i europejskimi. Obejmuje on trzy główne wymiary: ekonomiczny, polityczny i społeczno-kulturowy⁷.

Ważnym problemem, jaki zrodził się w trakcie kryzysu azjatyckiego, był także brak odpowiedniego zabezpieczenia krajów azjatyckich w zakresie finansowym i walutowym. W związku z tym Japonia wyszła z inicjatywą stworzenia Azjatyckiego Funduszu Walutowego. Mimo że początkowo nie znalazła ona poparcia przedstawicieli innych krajów regionu, to odrodziła się kilka lat później, w 2000 r., podczas spotkania ministrów ASEAN+3, które odbyło się w Tajlandii, w Chiang Mai. Jej wynikiem było podpisanie umowy o krótkoterminowych swapach walutowych, która miała przyczynić się do uniknięcia w przyszłości potencjalnych krótkoterminowych wahań kursowych. Były one jedną z bezpośrednich przyczyn kryzysu (tzw. Inicjatywa Chiang Mai – *Chiang Mai Initiative*)⁸. W 2009 r. nastąpiła zmiana w formie Multilateralizacji Inicjatywy Chiang Mai (*Chiang Mai Initiative Multilateralization*). Umowa weszła w życie w 2010 r. z łącznym funduszem na poziomie 120 mld USD.

⁶ *About ASEM*, www.aseminfoboard.org/about-aseem-menu.html (16.03.2014).

⁷ A. Mierzejek, *ASEM – nieformalny dialog formalnej współpracy gospodarczej*, [w:] *Gospodarka a polityka na przykładzie państw azjatyckich*, red. J. Marszałek-Kawa, Wyd. Adam Marszałek, Toruń 2011, s. 108–112.

⁸ Y.C. Park, Y. Wang, *The Chiang Mai Initiative and Beyond*, „The World Economy” 2005, vol. 28, no. 1, s. 95.

Tym samym należy przypuszczać, że stworzenie Azjatyckiego Funduszu Walutowego w niedalekiej przyszłości może się urzeczywistnić⁹.

3. Wspólnota ASEAN

Początek XXI w., a zwłaszcza 2002 i 2003 r., to okres niezwykle ważny z punktu widzenia pogłębiania współpracy pomiędzy krajami członkowskimi ASEAN oraz kształtowania sposobu jego funkcjonowania w przyszłości. Jednym z najważniejszych wydarzeń, które poza kryzysem gospodarczym wpłynęły na konieczność dokonania zmian w ASEAN, była seria zamachów terrorystycznych, które miały miejsce w październiku 2002 r. na indonezyjskiej wyspie Bali i spowodowały śmierć ponad 200 osób¹⁰. Wydarzenia te ukazały brak odpowiednich mechanizmów działania i współpracy w zwalczaniu problemu terroryzmu oraz konieczność wypracowania odpowiednich procedur w zakresie bezpieczeństwa. Kolejnym zauważalnym problemem był okres stagnacji gospodarczej i wyraźne zmniejszenie ilości napływających do regionu bezpośrednich inwestycji zagranicznych, stanowiących jego siłę napędową. Wszystkie te kwestie przyczyniły się do zrewidowania założeń i celów funkcjonowania ASEAN przyjętych w akcie założycielskim ASEAN z 1967 r. W związku z tym na 9. Szczycie przywódców krajów członkowskich, który odbył się w dniach 7–8 października na Bali, przyjęto tzw. Deklarację Zgody ASEAN II (*Bali Concord II*). Podjęto także decyzję o utworzeniu do 2020 r. Wspólnoty ASEAN składającej się z trzech filarów: Wspólnoty Ekonomicznej, Wspólnoty Politycznej i Bezpieczeństwa oraz Wspólnoty Społeczno-Kulturowej (ostatecznie skrócono czas realizacji przyjętych założeń do 2015 r.)¹¹. Ponadto w celu wskazania sposobów urzeczywistnienia tej idei, na 10. Szczycie w Wientianie w 2004 r. stworzono i przyjęto kilka dokumentów, m.in. Plan Działania na lata 2004–2010 oraz Kartę ASEAN. Karta stała się swoistą Konstytucją ASEAN. Wśród jej zadań wymienić można m.in.: promocję demokracji i rządów prawa, ochronę wolności, praw człowieka, zasady jawności działań itd. Nadała ona także Stowarzyszeniu osobowość prawną. Jej wprowadzeniu towarzyszyło jednak wiele kontrowersji i w związku z tym weszła w życie dopiero w lutym 2009 r. Na pierwszym Szczycie ASEAN po wprowadzeniu w życie Karty (14. Szczyt) w tajlandzkiej miejscowości Cha-Am skupiono się już wówczas przede wszystkim na wskazaniu konkretnych działań mających na celu ustanowienie do 2015 r. Wspólnoty ASEAN. Przyjęto wówczas De-

⁹ E. Oziewicz, wyd. cyt., s. 122–123.

¹⁰ B. Vaughn, E. Chanlett-Avery, B. Dolven i in., *Terrorism in Southeast Asia*, Congressional Research Service Report for Congress, Nowy Jork 2007, s. 14–15.

¹¹ Ł. Fijałkowski, *Regionalny wymiar bezpieczeństwa w Azji Południowo-Wschodniej. Normy – instytucje – ład regionalny*, Wyd. Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2010, s. 177–180.

klarację w sprawie Mapy Drogowej ASEAN na lata 2009–2015, która potwierdziła chęć realizacji projektów w sprawie wszystkich trzech filarów Wspólnoty¹².

Głównym założeniem Wspólnoty Ekonomicznej ASEAN w momencie jej powstania stało się utworzenie stabilnego, konkurencyjnego i dostatniego rynku opartego na swobodzie przepływu osób, usług, towarów i kapitałów, charakteryzującego się równomiernym i sprawiedliwym rozwojem gospodarczym, niskim poziomem bezrobocia, ubóstwa, bez nierówności społecznych. Jej zadaniem jest także pomoc w wykreowaniu ASEAN jako jednolitego rynku oraz uznaniu go za najsilniejszy i najbardziej dynamiczny segment światowego rynku i łańcucha dostaw – za bazę produkcyjną. Ma się tym samym przyczynić do wzrostu międzynarodowej konkurencyjności regionu. Ponadto zadaniem Wspólnoty Ekonomicznej jest wypełnienie luki rozwojowej pomiędzy krajami ASEAN-6 i ASEAN-4, przyspieszenie integracji w sektorach strategicznych, ułatwienie przepływu dobrze wykształconej i wykwalifikowanej siły roboczej. Wymaga to zatem wzmocnienia mechanizmów instytucjonalnych ASEAN oraz integrację w takich obszarach, jak: rozwój zasobów ludzkich, współpraca finansowa, współpraca w zakresie polityki makroekonomicznej, wzajemne uznawanie kwalifikacji, poprawa infrastruktury społecznej i technicznej (w tym infrastruktury komunikacyjnej), zwiększenie zaangażowania sektora prywatnego itd.¹³ Jednocześnie (jako podsumowanie wskazanych założeń i usystematyzowanie konkretnych działań zmierzających do realizacji założonej idei) Projekt Wspólnoty Gospodarczej zaakceptowany w Deklaracji w sprawie Mapy Drogowej ASEAN na lata 2009–2015 przewidział ustanowienie ASEAN regionem charakteryzującym się czterema zasadniczymi cechami: wysoką konkurencyjnością gospodarki, istotnym udziałem regionu w gospodarce światowej, sprawiedliwym i zrównoważonym rozwojem gospodarczym oraz jednolitym rynkiem będącym bazą produkcyjną ze swobodnym przepływem towarów, usług, pracy, kapitału oraz inwestycji. Szczególną wagę przyznano dwunastu sektorom priorytetowym, z których na pierwszym miejscu wyróżniono dwa: żywność oraz rolnictwo i leśnictwo¹⁴.

Stworzenie Wspólnoty Politycznej i Bezpieczeństwa miało na celu przeniesienie współpracy krajów członkowskich na wyższy poziom i zapewnienie im możliwości funkcjonowania w otoczeniu w harmonii i w sposób demokratyczny. Ponadto, nawiązując do najważniejszych celów wskazanych w akcie założycielskim ASEAN, wyodrębnienie tego filaru miało zapewnić: pokojowe rozstrzyganie sporów, uznanie suwerennego prawa każdego z członków Stowarzyszenia do prowadzenia własnych polityk zagranicznych, zawierania przez nich porozumień i uzgodnień dotyczących obrony narodowej, nieingerencji w sprawy wewnętrzne każdego państwa. Dodatkowo działalność Wspólnoty powinna być zgodna z przepisami i normami prawa mię-

¹² K. Klecha-Tylec, *Regionalizm w teorii i praktyce państw Azji Wschodniej*, PWN, Warszawa 2013, s. 175.

¹³ *Declaration of ASEAN Concord II (Bali Concord II)*, 7 October 2003, Bali, ASEAN, www.asean.org/news/item/declaration-of-asean-concord-ii-bali-concord-ii (17.03.2014).

¹⁴ *ASEAN Economic Community Blueprint*, ASEAN Sekretariat, Dżakarta 2008, s. 5–6.

dzynarodowego, w tym Karty ONZ. Zakazano użycia siły lub stosowania groźby jej użycia w rozwiązywaniu sporów. Nawiązując natomiast do wcześniejszych postanowień, Wspólnota miała potwierdzać funkcjonowanie ASEAN jako Strefy Pokoju, Wolności i Neutralności (ZOPFAN) oraz obszaru wolnego od broni jądrowej. Ustanowiono także Forum Regionalne ASEAN (*ASEAN Regional Forum*) jako nadrzędną inicjatywę w Azji Południowo-Wschodniej, której celem jest budowa wzajemnego zaufania oraz promocja idei pokojowego rozwiązywania sporów, a ASEAN jego główną siłą napędową¹⁵. Z kolei Projekt Wspólnoty Politycznej i Bezpieczeństwa wprowadzony na wspomnianym 14. Szczycie ASEAN w Cha-Am zakładał, że do 2015 r. ASEAN ma spełnić trzy zasadnicze standardy: bazowanie na zasadach podzielanych wartości i norm; spójne, aktywne i pokojowe współdziałanie, a także zwiększenie dynamiki regionu zorientowanego na sprawy zewnętrzne¹⁶.

Trzeci filar Wspólnoty ASEAN – współpraca w zakresie społeczno-kulturowym – ma na celu kooperację krajów członkowskich w ramach wspólnoty opiekuńczych społeczeństw. Podczas jej tworzenia podtrzymano założenie przyjęte w Deklaracji o Jedności ASEAN z 1976 r., zgodnie z którym do celów ugrupowania należy współpraca w obszarze rozwoju społecznego dążąca do poprawy poziomu życia ludności wiejskiej oraz osób biednych. Podkreślono również konieczność realizacji projektów aktywizujących wszystkie grupy społeczne (w tym przede wszystkim kobiety, młodzież i społeczności lokalne) do udziału w życiu społecznym. Zadaniem Wspólnoty stało się więc stworzenie mechanizmów, dzięki którym ludność będzie czerpać korzyści ze współpracy w związku ze zwiększeniem ilości środków pieniężnych przeznaczonych na naukę, szkolnictwo wyższe, B+R, szkolenia pracownicze, kreowanie nowych miejsc pracy czy pomoc socjalną. Rozwój zasobów ludzkich jest bowiem najistotniejszym elementem w strategii zmniejszania bezrobocia, eliminacji ubóstwa i nierówności społecznych. Do kluczowych założeń utworzenia Wspólnoty Społeczno-Kulturowej zaliczyć należy ponadto m.in.: promowanie mobilności pracowników wewnątrz Stowarzyszenia, współpracę w dziedzinie publicznej służby zdrowia, profilaktyki i leczenia chorób zakaźnych, zwiększenie dostępności leków i ich tańszych zamienników, promowanie tożsamości regionalnej i różnorodności kulturowej oraz ochronę dziedzictwa kulturowego. Istotą współpracy jest też wspólne rozwiązywanie problemów polegających na wzroście liczby ludności w regionie, wzroście bezrobocia, degradacji środowiska naturalnego itd.¹⁷ Wskazane postulaty ujęte zostały także w Projekcie Wspólnoty Społeczno-Kulturowej, który zakładał stworzenie regionu realizującego spójną strategię opartą na: ochronie i opiece społecznej, stabilnym i zrównoważonym rozwoju gospodarczym, rozwoju ludzkim, poszanowaniu praw człowieka, dążeniu do zmniejszenia luki rozwojowej oraz na umacnianiu tożsamości ASEAN¹⁸.

¹⁵ *Declaration...* (17.03.2014).

¹⁶ *ASEAN Political-Security Community Blueprint*, ASEAN Secretariat, Dżakarta 2009, s. 2.

¹⁷ *Declaration...* (17.03.2014).

¹⁸ *ASEAN Socio-Cultural Community Blueprint*, ASEAN Secretariat, Dżakarta 2009, s. 1.

W związku ze zbliżaniem się przyjętego terminu zakończenia realizacji założonych celów Wspólnoty ASEAN (2015 r.) warto podjąć próbę oceny stopnia ich wykonania. Z informacji wskazanych w Raporcie ASEAN na lata 2012–2013 wynika, że kraje członkowskie są na dobrej drodze do zakończenia w założonym terminie działań podjętych w celu integracji gospodarek. Na podstawie danych z marca 2013 r. w ramach Wspólnoty Gospodarczej osiągnięto prawie 80% założonych celów. Sekretarz Generalny podkreślił, że do 2015 r. powinny zakończyć się wszystkie negocjacje podjęte w celu podpisania i wdrożenia pomiędzy ASEAN oraz sześcioma krajami (Australią, Nową Zelandią, Chinami, Japonią, Koreą Południową i Indiami) umów o wolnym handlu, co umocni pozycję ASEAN jako przywódcy w zacieśnianiu współpracy gospodarczej w całym regionie. Ponadto podpisane zostało przełomowe porozumienie o możliwości swobodnego przepływu osób fizycznych. Swoją funkcję spełniło także próbne wdrożenie idei pt. *ASEAN Single Window*, mającej na celu zwiększenie ułatwień w handlu. Na bieżąco, zgodnie z planem realizowane są też działania mające na celu likwidację luki rozwojowej wewnątrz Stowarzyszenia w ramach Inicjatywy na rzecz Integracji ASEAN (IAI). Sukcesywnie wdrażany jest również Plan Łączności ASEAN, mający na celu m.in. poprawę infrastruktury technicznej (*ASEAN Connectivity*). We wspomnianym raporcie Sekretarz Generalny ASEAN stwierdził także, że w ramach budowania Wspólnoty Politycznej i Bezpieczeństwa kamieniem milowym było wprowadzenie w życie w 2012 r. Deklaracji Praw Człowieka. Zaznaczył ponadto, że ASEAN podejmuje wszystkie możliwe wysiłki w celu uregulowania stosunków na Morzu Południowochińskim. W ramach Wspólnoty Społeczno-Kulturowej kluczowe okazało się wdrożenie inicjatyw dla poprawy warunków w sektorze edukacji oraz w zbiorowym zwalczaniu chorób zakaźnych, takich jak malaria, HIV i AIDS. Dodatkowo w związku z dużą ilością klęsk żywiołowych w regionie podkreślono ważną rolę utworzonego w ramach Wspólnoty – Centrum Koordynacyjnego Pomocy Humanitarnej (*AHA Centre*)¹⁹.

4. Plan współpracy po 2015 r.

Pierwsze rozmowy na temat planu współpracy po ustanowieniu w 2015 r. Wspólnoty ASEAN podjęto podczas 18. Szczytu ASEAN w Dżakarcie w 2011 r. Powodów podjęcia rozmów związanych z przyszłością było wówczas wiele. Do najważniejszych zaliczyć należy m.in.: trzęsienie ziemi w Japonii (11.03.2011 r.), które spowodowało ogromne straty i zniszczenia, w tym uszkodzenie elektrowni jądrowej w Fukushima, i jednocześnie zaburzyło bezpieczeństwo energetyczne w całym regionie; ciągle odczuwalne skutki stagnacji gospodarczej wywołanej światowym kryzysem finansowym z 2008 r.; wydarzenia nazywane „Arabską Wiosną Ludów” i refleksje, jakie nasunęły się w tej kwestii przewódcom wszystkich państw. Tym samym, biorąc

¹⁹ *ASEAN Annual Report 2012-2013 “On track to ASEAN Community 2015”*, ASEAN Secretariat, Dżakarta 2013, s. 1.

pod uwagę rosnącą złożoność problemów, podczas Szczytu postanowiono, że kierunek i priorytety współpracy w przyszłości będą opierały się na zasadzie „Wspólnota ASEAN w Globalnej Wspólnocie Narodów”. Uznano, że głównym celem ASEAN do 2022 r. będzie stworzenie platformy Współpracy zorientowanej na²⁰:

- wzmocnienie stanowiska ASEAN na forum międzynarodowym w kwestiach globalnych,
- rozwój Wspólnoty ASEAN przy poszanowaniu norm, zasad i wartości,
- zwiększenie zdolności Stowarzyszenia do reagowania w kwestiach będących przedmiotem zainteresowania i troski ASEAN, przynosząc jednocześnie korzyści dla rozwoju ugrupowania i jego obywateli,
- zwiększenie kompetencji Sekretariatu ASEAN, którego zadaniem będzie wsparcie ASEAN w Globalnej Wspólnocie Narodów.

Odnosząc się do zaproponowanej wizji i kierunku współpracy w ramach ASEAN, na kolejnym 19. Szczycie na Bali przyjęto Deklarację Bali III. Nawiązywała ona ściśle do postanowień przyjętych w Dżakarcie i wyrażała zobowiązanie członków do współpracy w celu wzmocnienia pozycji Wspólnoty ASEAN w obszarze globalnym. Przywódcy odnieśli się w niej bezpośrednio do każdego z filarów Wspólnoty, wskazali najważniejsze obszary współpracy i działania przewidziane do realizacji w ramach ich struktur. Do najważniejszych kwestii gospodarczych zaliczono: dalszą integrację gospodarczą (uwzględniającą m.in. zwiększenie udziału ASEAN w międzynarodowych inicjatywach gospodarczych); umacnianie stabilności gospodarczej (poprzez dostosowywanie polityk krajowych do warunków regionalnych i globalnych); rozwój gospodarczy (oparty na bliższej i silniejszej współpracy z organizacjami i instytucjami międzynarodowymi). Problematyka współpracy w ramach Wspólnoty Politycznej i Bezpieczeństwa objęła dwie grupy działań: rozwój polityczny (poprzez utrwalenie zasad demokracji, ochrony praw człowieka i najważniejszych swobód, sprawiedliwości społecznej) oraz udział w kształtowaniu międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa (m.in. poprzez czynny udział w operacjach pokojowych, wsparcie walki z terroryzmem na świecie, walkę z międzynarodową przestępczością czy pokojowe rozstrzygnięcie sporów). W ramach Wspólnoty Społeczno-Kulturowej wskazano natomiast na konieczność włączenia się ASEAN do współpracy globalnej w aspekcie: zarządzania kryzysowego, zrównoważonego rozwoju środowiska naturalnego i zmian klimatycznych, a także w kwestii dostępu do odpowiedniej opieki zdrowotnej, dyfuzji wiedzy i technologii, rozwoju zawodowego, dostępu do edukacji, dbanie o ochronę dziedzictwa kulturowego oraz poprawę jakości życia²¹.

Chęć wdrożenia przyjętych założeń potwierdził podpisany w listopadzie 2012 r. Plan Działań dot. Deklaracji Bali III na lata 2013–2017 (*Bali Concord III*), w którym

²⁰ *ASEAN Leaders' Joint Statement on the ASEAN Community in a Global Community of Nations*, Dżakarta 2011, s. 1–2, www.asean.org/archive/Joint_Statement_ASEAN_Community.pdf (19.13.2014).

²¹ Zob. szerzej: *Bali Declaration on ASEAN Community in a Global Community of Nations "BALI CONCORD III" Plan of Action 2013-2017*, Phnom Penh 2012, www.asean.org/images/2013/other_documents/POA%20of%20Bali%20Concord%20III%20_final_.pdf (19.03.2014).

wskazano harmonogram wykonania konkretnych działań w pierwszym etapie wdrażania wizji „Wspólnoty ASEAN w Globalnej Wspólnocie Narodów”²².

5. Zakończenie

Z zaprezentowanych informacji wynika, że działania i inicjatywy podejmowane przez ASEAN od czasu kryzysu azjatyckiego z lat 90. XX w. wpływają stymulująco na rozwój procesów integracyjnych w całym regionie. Początkowo integracja regionalna miała wymiar dość ograniczony zarówno terytorialnie, jak i zakresowo. Z biegiem czasu do ASEAN przystępowały jednak kolejne kraje, a opracowanie i wdrożenie Karty ASEAN, stworzenie i realizacja wizji Wspólnoty ASEAN, a także prace podjęte nad przygotowaniem wizji Wspólnoty ASEAN po 2012 r. znacznie zbliżyły do siebie państwa członkowskie. Zacieśniły tym samym współpracę i przemieszły ją na kolejny etap. Integracja nie będzie jednak w pełni możliwa do czasu, aż nie zostaną wyeliminowane pewne bariery, wśród których najważniejsza zdaje się luka rozwojowa pomiędzy krajami ASEAN-6 i ASEAN-4. Jednocześnie należy przypuszczać, że problem ten powinien się stopniowo zmniejszać w najbliższych latach, w związku z realizacją działań podjętych w ramach tworzenia Wspólnoty ASEAN. Tymczasem plany rozwoju Stowarzyszenia świadczą o tym, że ASEAN chce zwiększać swoje znaczenie zarówno w regionie Azji Wschodniej, jak i w strukturze globalnej. Chce w ten sposób pokazać, że poza takimi gospodarkami, jak Chiny, Indie czy Japonia, są w Azji także inne atrakcyjne rynki produkcji i zbytu otwarte na napływ inwestycji zagranicznych.

Literatura

- About ASEM*, www.aseminfoboard.org/about-aseam-menu.html.
- ASEAN Annual Report 2012-2013 "On track to ASEAN Community 2015"*, ASEAN Sekretariat, Dżakarta 2013.
- ASEAN Economic Community Blueprint*, ASEAN Sekretariat, Dżakarta 2008.
- ASEAN Leaders' Joint Statement on the ASEAN Community in a Global Community of Nations*, Dżakarta 2011, www.asean.org/archive/Joint_Statement_ASEAN_Community.pdf.
- ASEAN Political-Security Community Blueprint*, ASEAN Sekretariat, Dżakarta 2009.
- ASEAN Socio-Cultural Community Blueprint*, ASEAN Sekretariat, Dżakarta 2009.
- Bali Declaration on ASEAN Community in a Global Community of Nations, "Bali Concord III"*, Bali 2011, www.asean.org/archive/documents/19th%20summit/Bali%20Concord%20III. Pdf.
- Bernardino N.Y., *The ASEAN-China Free Trade Area: Issues and Prospects*, Asia-Pacific Network on Food Sovereignty Regional Workshop Papers, Manila, 6-9 November 2004, www.twinside.org.sg/title2/FTAs/General/ASEAN-China_FTA_N.Bernardino.pdf.
- Bochen G., *Stowarzyszenie Narodów Azji Południowo-Wschodniej w pierwszej dekadzie XXI wieku. Zwrot ku nowemu regionalizmowi azjatyckiemu*, [w:] *Oblicza polityki azjatyckiej. Szanse i bariery*, red. J. Marszałek-Kawa, Wyd. Adam Marszałek, Toruń 2013.

²² Tamże.

- Declaration of ASEAN Concord II (Bali Concord II)*, 7 October 2003, Bali, ASEAN, www.asean.org/news/item/declaration-of-asean-concord-ii-bali-concord-ii.
- Fijałkowski Ł., *Regionalny wymiar bezpieczeństwa w Azji Południowo-Wschodniej. Normy – instytucje – ład regionalny*, Wyd. Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2010.
- Free Trade Agreements*, Asia Regional Integration Center, Asian Development Bank, <http://aric.adb.org/fta-all>.
- Klecha-Tylec K., *Regionalizm w teorii i praktyce państw Azji Wschodniej*, PWN, Warszawa 2013.
- Mierzejek A., *ASEM – nieformalny dialog formalnej współpracy gospodarczej*, [w:] *Gospodarka a polityka na przykładzie państw azjatyckich*, red. J. Marszałek-Kawa, Wyd. Adam Marszałek, Toruń 2011.
- Oziewicz E., *Nowy regionalizm azjatycki ze szczególnym uwzględnieniem ASEAN+3*, [w:] *Azja – Pacyfik. Społeczeństwo, Polityka, Gospodarka*, tom XIII, Wyd. Adam Marszałek, Toruń 2010.
- Park Y.C., Wang Y., *The Chiang Mai Initiative and Beyond*, „The World Economy” 2005, vol. 28, no. 1.
- Tay S.S.C., Estanislao J.P., Soesastro H. (eds.), *Reinventing ASEAN*, Institute of Southeast Asian Studies, Singapur 2001.
- Vaughn B., Chanlett-Avery E., Dolven B. i in., *Terrorism in Southeast Asia*, Congressional Research Service Report for Congress, Nowy Jork 2007.

REGIONAL COOPERATION IN THE ASEAN BEFORE AND AFTER 2015 – GOALS, STRATEGIES AND CHALLENGES

Summary: The main purpose of this article is to present the Association of Southeast Asian Nations as a dynamically developing integration grouping. The turning point in its history was the Asian financial crisis 1997–1998, after which there was a significant change in the approach to regional cooperation (new regionalism). It is based on a system of bilateral and multilateral trade agreements. It also creates a strategy, and then sets targets using well-fitted procedures. The most important goal now is to accomplish the creation of ASEAN Community (until 2015). The project of the ASEAN Community is based on three pillars: economic cooperation, political and security issues and socio-cultural cooperation. Taking into consideration the degree of the plan realization it may be assumed that this initiative will be successful. Thus, the leaders of the Member States have already begun discussion on the direction of cooperation after 2015. The real dimension of this discussion is the Cooperation Plan for 2015–2022 assuming the implementation of the vision of “ASEAN Community in a Global Community of Nations”.

Keywords: Asian crisis, ASEAN Community, integration, economic cooperation.